

**รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**

A MODEL DEVELOPMENT FOR INSTRUCTIONAL LEADERSHIP IN THE EDUCATION
COMMITTEE BUDDHIST, SAVANNAKHET, LAO PEOPLE'S DEMOCRATIC REPUBLIC

พระบุนดอน ลาซพน¹, ธวัชชัย ไพไธล และ ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์

Boundone Rasphon¹, Tawatchai Pailai and Sikan Pienthunyakorn

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

Email : rasphonboundone@gmail.com¹

Received 15 September 2024; Revised 30 October 2024; Accepted 26 February 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ 3) หาความก้าวหน้าของภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสามัญศึกษาสงฆ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 81 คน/รูป โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า แบบประเมินภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำของภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบรอง 53 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (1) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ มี 2 องค์ประกอบรอง 12 ตัวบ่งชี้ (2) การบริหารหลักสูตร มี 2 องค์ประกอบรอง 9 ตัวบ่งชี้ (3) การจัดการบรรยากาศในการบริหารจัดการ มี 3 องค์ประกอบรอง 13 ตัวบ่งชี้ (4) การพัฒนาบุคลากร มี 2 องค์ประกอบรอง 9 ตัวบ่งชี้ และ (5) การกำกับติดตาม มี 3 องค์ประกอบรอง 10 ตัวบ่งชี้ 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำกรรมการศึกษาสงฆ์ ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหา (4) กระบวนการพัฒนา (5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ (6) การวัดและประเมินผล 3) ความก้าวหน้าของภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ จากรูปแบบที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต ระยะหลังการทดลองใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ โดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้ารวม เท่ากับ 31.00

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา; ภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์; โรงเรียนศึกษาสงฆ์

Abstract

The objectives of this research article are to 1) examine the components of leadership among the Education Committee Buddhist, 2) create and develop a leadership development model for the Education Committee Buddhist, and 3) evaluate the progress in

leadership among the Education Committee Buddhist after development. The research and development methodology was employed. The sample group consisted of 81 individuals, including administrators and teachers from general Sangha education schools, selected through purposive sampling. The research tools included unstructured interviews, rating scale questionnaires, and a leadership assessment form for the Education Committee Buddhist. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The study results revealed that: 1) The leadership components of the Education Committee Buddhist consist of 5 main components, 12 sub-components, and 53 indicators as follows: (1) Vision, goals, and mission setting, with 2 sub-components and 12 indicators; (2) Curriculum management, with 2 sub-components and 9 indicators; (3) Management environment creation, with 3 sub-components and 13 indicators; (4) Personnel development, with 2 sub-components and 9 indicators; and (5) Supervision and monitoring, with 3 sub-components and 10 indicators. 2) The leadership development model for the Education Committee Buddhist consists of: (1) Principles (2) Objectives (3) Content (4) Development process (5) Media and learning resources and (6) Evaluation and assessment. 3) The leadership progress of the Education Committee Buddhist, based on the developed model, was at the highest level. The leadership of the Sangha Education Commissioners in Savannakhet Province after implementing the model was higher than before. The overall progress percentage was 31.00%.

Keywords: Development Model; Leadership of Education Committee Buddhist; Buddhist educational institution

บทนำ

รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มีนโยบายเกี่ยวกับหน่วยงานของกรมการศึกษาสงฆ์ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดการจัดการศึกษาสงฆ์ เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาแห่งชาติ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และกำหนดหลักการ ระเบียบการ มาตรฐานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การติดตาม ตรวจสอบ หน่วยงานกรมการศึกษาสงฆ์ให้มีคุณภาพ และก้าวหน้าเพื่อพัฒนาพระสงฆ์สามเณรและอุบาสกอุบาสิกาให้มีความรู้ ความสามารถ และสติปัญญาทางพระพุทธศาสนา วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์สังคมให้กลายเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมเพื่อประกอบส่วนเข้าในการปกป้องรักษาและสร้างและพัฒนาประเทศชาติ นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ส่งเสริมหน่วยงานการบริหารการศึกษาสงฆ์ ด้วยการประกอบบุคลากร สนองงบประมาณ การสร้างพื้นฐานโครงสร้าง มีนโยบายต่อครูและบุคลากรสำหรับการศึกษาสงฆ์ตามระเบียบการของรัฐแล้วยังส่งเสริมผลักดันให้บุคคล นิติบุคคลและองค์การจัดตั้งทั้งภายในและต่างประเทศประกอบส่วนเข้าในการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ตามกฎหมายและนโยบายของรัฐบาลเพื่อตอบสนองความต้องการของการพัฒนาพุทธศาสนาและมุ่งส่งเสริมในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป (Khamson, P., 2024) รัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้กำหนดการประกันคุณภาพการศึกษาสงฆ์โดยกรมการศึกษาสงฆ์ ศูนย์กลางร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา กำหนดมาตรฐานรวมถึงเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษาสงฆ์เพื่อให้สถานการศึกษาสงฆ์ทุกระดับปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าวอย่างเอกภาพ ซึ่งในธรรมนูญสงฆ์ขององค์การ

พุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2561 มาตรา 28 การบทบาทสิทธิและหน้าที่ของกรมการศึกษาสงฆ์ กำหนดให้กรมการศึกษามีหน้าที่ค้นคว้า ปรับปรุงการศึกษาสงฆ์โดยให้มีการศึกษาพระธรรมวินัย ภาษาบาลีสันสกฤต อักษรธรรม วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์สังคม และภาษาต่างประเทศ ให้การศึกษาปริยัติธรรม แผนกธรรม และสามัญ ซึ่งในหน่วยงานประกอบด้วยบุคลากรสงฆ์ เข้าในหน่วยงานวิชาการค้นคว้า สร้างหลักสูตร ตำราเรียน แบบเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย รวมทั้งแบบเรียนอื่น ๆ และสร้างบุคลากรสงฆ์ให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อรับใช้ในหน่วยงานการศึกษาสงฆ์ ให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ มีภาระบทบาทเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของพระภิกษุสามเณร อุบาสก อุบาสิกาในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้ 1. รับผิดชอบบริหารร่วมในทุกบทบาทหน้าที่การทำงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน 2. คำนคว้าและปรับปรุงการศึกษาสงฆ์โดยให้มีการศึกษาธรรมวินัย ภาษาบาลี สันสกฤต อักษรธรรม วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์สังคมและภาษาต่างประเทศในการศึกษาสายปริยัติธรรม สายสามัญศึกษา และบัณฑิตวิทยา 3. คำนคว้าและสนับสนุนบุคลากรสงฆ์ในด้านวิชาการ คำนคว้า และสร้างหลักสูตร ตำรา ภาษาบาลี สันสกฤต อักษรธรรม แบบเรียนรู้ได้ง่าย รวมทั้งหนังสือเรียนวิชาอื่นที่รับรู้ได้เร็วและนำไปใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกลับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก 4. จัดตั้งห้องสมุด หอไตรในแต่ละวัด ตำบล อำเภอ จังหวัด องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง รวมทั้งสถาบันการศึกษาของแขวง เพื่อเป็นแหล่งศึกษาคำนคว้า ความรู้ของพระภิกษุสามเณร 5. จัดตั้งโรงเรียนพุทธเยาวชนขึ้นในแต่ละวัดที่มีเงื่อนไข โดยมีการกำหนด วัน เวลา และวิชาทางพระพุทธศาสนา ประกอบกับวิชาทางโลกหรือการรับใช้สังคม และภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอน 6. สร้างบุคลากรสงฆ์ให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ เพื่อสนับสนุนการทำงานในการศึกษาสงฆ์ 7. คำนควา ติดตาม นักเรียน นักศึกษาสงฆ์ ที่ศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศ พร้อมทั้งรับผิดชอบคัดเลือก พระสงฆ์ที่จะไปศึกษาต่อต่างประเทศ และ 8. คำนคว้า ส่งเสริมและจัดส่งพระภิกษุสามเณรที่เรียนจบวิทยาลัย สงฆ์ไปประจำอยู่แขวง ตำบล อำเภอ ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียน โดยโครงสร้างการบริหารการจัดตั้งคณะ บริหารงานของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้ากรมการศึกษานอกโรงเรียนศูนย์กลาง หัวหน้า กรมการศึกษานอกโรงเรียนแขวง หัวหน้ากรมการศึกษานอกโรงเรียนเมือง ห้องกรกรมการศึกษานอกโรงเรียนแขวง ห้อง กรกรมการศึกษานอกโรงเรียนเมือง มีภาระบทบาทหน้าที่ในการบริหารหน่วยงานรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ตาม แนวทางของธรรมนูญสงฆ์ลาวและวางแนวทางนโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบ การรวมทั้งมติดกรอบในการ ประชุมและระเบียนการประชุมของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และการควบคุมติดตามนักเรียน นักศึกษาสงฆ์ที่ศึกษาทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ พร้อมทั้งรับผิดชอบ การคัดเลือก และสอบประเมินผลของนักศึกษาที่จะไปเรียนไปศึกษาต่างประเทศและคัดเลือกนักศึกษ พระภิกษุ สามเณรที่จะไปศึกษาในต่างประเทศ ทั้งนี้โครงสร้างระบบการศึกษาสงฆ์ของการศึกษาสงฆ์ แห่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 1. การศึกษาสายปริยัติธรรม ซึ่งจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นหลัก 2. การศึกษาสายสามัญศึกษาสงฆ์ ซึ่งจัดการเรียนการสอน ที่ผสมผสาน ระหว่างพระพุทธศาสนากับสามัญศึกษาทางโลก และ 3. การศึกษาศึกษาบัณฑิตวิทยา ซึ่งเป็นการจัดศึกษาภายหลัง เรียนจบสายปริยัติธรรมและสายสามัญศึกษาสงฆ์ (Supagul, S. (2022)

จากรัฐธรรมนูญและนโยบายดังกล่าว ยังขาดการพัฒนาที่เป็นระบบและมีแบบแผนการปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นเหตุผลที่จำเป็นอย่างยิ่งว่า ภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับสูงมีความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานการบริหารจัดการศึกษาของสงฆ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้รับการพัฒนา ให้มีภาวะผู้นำการจัดการศึกษาจะส่งผลให้การกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินการจัดการศึกษานั้น

ชัดเจน บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร และพัฒนาคุณภาพผู้บริหาร ครูและผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีสุข ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำแนวคิดลักษณะภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัดและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด มาทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งจะเป็นทางเลือกใหม่ในการพัฒนาผู้บริหารในการยกระดับความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อหาความก้าวหน้าของภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่พัฒนาขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด การพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด ตลอดจนการทดลองใช้และติดตามผลหลังการใช้รูปแบบ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัดได้ โดยสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการ นักวิชาการ ดังนี้ Suthep, P. (2019), Thomas & Davis (2016) และ Coleman and Adams (2021) สรุปได้ 5 องค์ประกอบคือ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ 2) การบริหารหลักสูตร 3) การจัดการบรรยากาศในการบริหารจัดการ 4) การพัฒนาบุคลากร และ 5) การกำกับติดตาม
2. กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์จากแนวคิดของ Pongsak, I. (2024) และ David (2012) สรุปกระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้ 1) การปฐมนิเทศ 2) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) การฝึกปฏิบัติการ และ 4) การติดตามผลการพัฒนา
3. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามแนวคิดของ Rungreungwanitkul, (2017), Phawatthanatham, (2022) และ Keeves (2017) มี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ เพื่อสร้างและหารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้

ระยะที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิด และองค์ประกอบภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด

- 1) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา และกระบวนการในการพัฒนาภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด
- 2) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของกรมการศึกษาระดับจังหวัด โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้วิธีการ

เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 9 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์

3) ศึกษากระบวนการมีภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Check List) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสามัญศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปีการศึกษา 2566 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 81 คน/รูป

ระยะที่ 2 สร้างและรูปแบบการพัฒนา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ตรวจสอบร่างรูปแบบและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนา

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนา และสรุปผลการทดลอง โดยเอกสารประกอบการพัฒนาที่ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมและคุณภาพแล้ว ไปทดลองใช้กับกรรมการศึกษาสงฆ์ จำนวน 6 โรงเรียน รวม 28 คน/รูป และสรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในประเด็น ดังนี้

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำของภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบรอง 53 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสรุปการเรียงลำดับความสำคัญ เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ ดังนี้

ที่	องค์ประกอบหลัก	จำนวนตัวบ่งชี้	จำนวนชั่วโมงในการพัฒนา
1	การพัฒนาบุคลากร (PNI = 0.736)	9	15
2	การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ (PNI = 0.725)	12	15
3	การจัดการบรรยากาศในการบริหารจัดการ (PNI = 0.679)	13	15
4	การกำกับติดตาม (PNI = 0.649)	10	12
5	การบริหารหลักสูตร (PNI = 0.646)	9	12
รวม		53	69

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

3. ความก้าวหน้าของภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระยะหลังการทดลองใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ โดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้ารวม เท่ากับ 31.00

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายตามกระบวนการของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำของภาวะผู้นำของกรรมการการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวพบว่า มี 5 องค์ประกอบ 12 องค์ประกอบรอง 53 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

1.1 องค์ประกอบหลักที่ 1 การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ซึ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการการศึกษาสงฆ์แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารของกรรมการสงฆ์ต้องประกอบด้วย 1. การกำหนดวิสัยทัศน์ 2. การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3. การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 4. การเป็นแบบอย่างที่ดี นอกจากนี้ยังต้องประกอบด้วย การมอบอำนาจ ซึ่งการมอบอำนาจในการสั่งการ อนุญาต อนุมัติ หรือการปฏิบัติราชการของผู้ที่มีอำนาจดังกล่าวพึงปฏิบัติ หรือดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งใดๆ รวมถึงการให้ความสำคัญสูงสุดต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Sariya Thongnuy (2023) ที่สรุปผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 สามารถสรุปได้ดังนี้ 1. องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และ 4) การเป็นแบบอย่างที่ดี 2. ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 องค์ประกอบหลักที่ 2 การบริหารหลักสูตร ซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และโดยที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เปิดศักราชใหม่ให้กับการบริหารหลักสูตร โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในทุกๆ ด้าน จึงนับเป็นการเปิดศักราชแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริงให้กับเด็กและเยาวชนไทย ที่ตั้งอยู่บนหลักของการเรียนรู้ที่คำนึงถึงชีวิตและความเป็นจริงที่ผู้เรียนจะต้องเผชิญอยู่ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนสภาพแวดล้อมในทุกมิติที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตของผู้เรียน มี 9 ตัวบ่งชี้ ในการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการการศึกษาสงฆ์ ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากการกำหนดหลักสูตรมาจากหน่วยงานกลางคือกระทรวงการศึกษาและกีฬา ที่กำหนดทั้งโครงสร้างของหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร การวัดและประเมินผล และมีการนำหลักสูตรไปใช้จัดการศึกษาทั่วประเทศ ทั้งนี้ผู้บริหารเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Sinnlarat, P. (2019) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ไว้ดังนี้ 1) การวัดและประเมินผลหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้ 3) การวิเคราะห์หลักสูตร และ 4) การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

1.3 องค์ประกอบหลักที่ 3 การจัดการบรรยากาศในการบริหารจัดการ ซึ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการการศึกษาสงฆ์ การบริหาร จัดการ หมายถึง กระบวนการการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายๆ อย่าง โดยมีปัจจัยหลายประการเป็นองค์ประกอบในการดำเนินงานได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นอุปกรณ์ในการขับเคลื่อนในการปฏิบัติงาน เป็นไปในทางสร้างสรรค์ มีการดำเนินการเพื่อให้คงอยู่ มีการวางแผน การจัดการองค์การ การจูงใจ การควบคุม และการกระทำที่ทำให้เกิดการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอย่างมีระเบียบแบบแผน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (Phrakru Sangwornsadhuwad, 2023) โดยต้องประกอบด้วย 1. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) 2. บรรยากาศที่มีอิสระ (Freedom) 3. บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ (Respect) 4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) 5. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) และ 6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) ซึ่งหน้าที่ของครูผู้สอน คือการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการฝึกฝนทักษะความคิด สร้างสรรค์ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศชั้นเรียนด้านกายภาพที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งแวดล้อมที่จับต้องได้ บรรยากาศชั้นเรียนด้านสังคมที่มีผลต่อการใช้ชีวิตร่วมกันในชั้นเรียนทั้งการปฏิสัมพันธ์ภายในชั้นเรียน การเคารพซึ่งกันและกัน บรรยากาศชั้นเรียนด้านอารมณ์ ที่มีผลต่อการกระตุ้นแรงบันดาลใจ ความท้าทาย ความไว้วางใจ ความสนุกสนาน และความกล้าที่จะเสี่ยง บรรยากาศทั้งสามด้านนี้มีส่วนเสริมสร้างและเอื้ออำนวยให้ผู้เรียน เกิดความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Worawattanachai,

P., 2022)

1.4 องค์ประกอบหลักที่ 4 การพัฒนาบุคลากร ในการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ ซึ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารของกรรมการสงฆ์ต้องประกอบด้วย 1) การจัดโครงการและ กิจกรรม 2) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 4) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 5) ผู้นำด้านการเรียนการสอน 6) การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน และ 7) การฝึกอบรมนอกสภาพการทำงาน ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากการดำเนินงานของกรรมการสงฆ์ในโรงเรียนศึกษาสงฆ์ด้านการพัฒนาบุคลากร จำเป็นจะต้องพัฒนาทั้งการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาบุคลากรไปควบคู่กัน โดยการเพิ่มการฝึกอบรม การ ฝึกปฏิบัติการจริง เป็นต้น ทั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Silarojsombat, A. (2019) ได้กล่าวสรุปเทคนิค การพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้ การพัฒนาบุคลากรแบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้ 1) การฝึกอบรมในขณะปฏิบัติงาน ได้แก่ การสอนงาน การประชุม การอบรม การปฐมนิเทศ การสัมมนา การระดมความคิด และวิธีการอื่นๆ โดย การให้บุคคลภายในองค์กรเป็นกลไกในการพัฒนา และ 2) การฝึกอบรมนอกสภาพการทำงาน ได้แก่ การ เรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษาต่อ การประชุม การอบรม การประชุมทางไกล ซึ่งอาจให้องค์กรเป็นผู้สนับสนุน หรือเกิดจากความสนใจของผู้ปฏิบัติงานเอง

1.5 องค์ประกอบหลักที่ 5 การกำกับติดตาม ในการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ ใน การพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารของกรรมการสงฆ์ต้องประกอบด้วย 1. การประเมินระดับชั้นเรียน 2) การประเมินระดับสถานศึกษา 3) การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา 4) การประเมินระดับชาติ 5) การรักษา มาตรฐานที่สูงของผู้เรียน 6) การกำกับ ติดตาม ความก้าวหน้าของผู้เรียน และ 7) การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากการกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ศึกษาสงฆ์มีการประเมินหลายระดับตั้งแต่ประเมินในระดับชั้นเรียน ระดับแขวง จนถึงระดับชาติ เพื่อพัฒนา และรักษามาตรฐานของผู้เรียน รวมถึงมีการกำกับติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนหลังจบการศึกษาด้วย ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ Pharumphasa, P., & Meechan, S. (2016) กล่าวสรุปไว้ว่า การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้มี 4 ระดับ ดังนี้ 1) การประเมินระดับ ชั้นเรียน 2) การประเมินระดับสถานศึกษา 3) การ ประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา 4) การประเมินระดับชาติ

2. ผลการสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ Rungreungwanitkul, (2017) สรุปรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู นักวิจัยด้วยการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) หลักการ 3) สารสำคัญ 4) วัตถุประสงค์ 5) โครงสร้างเนื้อหา 6) กระบวนการจัดกิจกรรม 7) สภาพปัจจัยการบรรลุเป้าหมาย และ 8) การประเมินผล และในการศึกษาของ Phawatthanatham, (2022) สรุปองค์ประกอบของรูปแบบ ได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. หลักการ เป็นความ เชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามรูปแบบ 2. วัตถุประสงค์ เป็นเป้าหมายที่ กำหนดไว้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน 3. เนื้อหา เป็นสาระความรู้ที่กำหนดไว้ให้ สัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของรูปแบบ 4. กระบวนการ เป็นขั้นตอนหรือลำดับของการจัดกิจกรรมการ นิเทศ กำหนดบทบาทของผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศในแต่ละขั้นตอนเพื่อให้การนิเทศบรรลุตามจุดมุ่งหมาย และ 5. การวัดผลประเมินผล

ซึ่งการประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยผลการ ประเมิน พบว่า ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ มีความ เหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X} = 4.67$) ด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Renu Phuoon, (2023) ที่ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารสำหรับครูปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการประเมินความถูกต้อง การประเมินความเหมาะสม การประเมินความเป็นไปได้ และการประเมินความเป็นประโยชน์ โดยผลการประเมิน พบว่า ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางการบริหารสำหรับครูปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ด้านความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$) ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) และด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$)

3. ความก้าวหน้าของภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระยะหลังการทดลองใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ โดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้ารวม เท่ากับ 31.00 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา Promket, (2023) ได้สรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ ซึ่งการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนก่อนอบรมและหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่าง 10 คน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Wilcoxon signed rank test พบว่า คะแนนก่อนอบรมเชิงปฏิบัติการ (Pre-test) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 12.10, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 2.33 คะแนนหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ (Post-test) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 23.50, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.69 ขนาดของความแตกต่างแต่ละกลุ่ม (Mean Rank) คะแนนหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ (Post-test) มากกว่า 5.50 และ ความแตกต่างในภาพรวม (Sum of Ranks) พบว่า คะแนนหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ (Post-test) มีมากกว่า 55.00 คะแนนก่อนอบรมและหลังอบรมเชิงปฏิบัติการ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยคะแนนหลังอบรมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าคะแนนก่อนอบรมเชิงปฏิบัติการ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Renu Phuoon, (2023) ได้สรุปผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของภาวะผู้นำทางการบริหารสำหรับครูปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบความก้าวหน้าระหว่างก่อนการทดลองใช้รูปแบบและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภาวะผู้นำทางการบริหารสำหรับครูปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะหลังการทดลองใช้รูปแบบ ($\bar{X} = 4.94$) สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ ($\bar{X} = 3.62$) ซึ่งก่อนเข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง หลังจากที่ได้เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบ ภาวะผู้นำทางการบริหารสำหรับครูปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับมากที่สุด มีความแตกต่างเพิ่มขึ้น 1.32 หรือคิดเป็นค่าร้อยละความก้าวหน้าเท่ากับ 26.38

องค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำของกรรมการการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบรอง และ 53 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ที่ 1 การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ องค์ประกอบหลักที่ 2 การบริหารหลักสูตร องค์ประกอบหลักที่ 3 การจัดการบรรยากาศในการบริหารจัดการ องค์ประกอบหลักที่ 4 การพัฒนาบุคลากร และองค์ประกอบหลักที่ 5 การกำกับติดตาม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนสงฆ์สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูผู้สอนทั้งที่เป็นคฤหัสถ์และฆราวาส หัวหน้ากลุ่มบริหารงาน หรือกรรมการการศึกษาสงฆ์ ให้มีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการพัฒนภาวะผู้นำของกรรมการการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีภาวะผู้นำทางการบริหารและการจัดการเรียนการสอนสูงขึ้น จึงควรนำรูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำของกรรมการการศึกษาสงฆ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนี้ไปใช้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ เกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อ

การพัฒนาตนเองและเป็นการสร้างแนวคิดทางการบริหารใหม่ๆ ให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการศึกษาสงฆ์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบกับมีความเหมือนแตกต่างกัน หากมีความแตกต่างจะได้พิจารณาถึงสาเหตุที่แตกต่าง ถ้ามีผลการศึกษาเหมือนกันจะได้เป็นเครื่องยืนยันข้อค้นพบ ซึ่งจะช่วยให้ข้อค้นพบที่ได้มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยพัฒนาภาวะผู้นำกรรมการศึกษาสงฆ์ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ เพื่อสร้างภาพในอนาคตสถานศึกษาได้อย่างชัดเจน ว่าประสิทธิผลที่ดีที่สุดของสถานศึกษาที่ต้องการอย่างแท้จริง โดยพัฒนาทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะและการปฏิบัติ (Practice) และด้านเจตคติหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

References

- Coleman-King, C. & Adams-Bass, V., (2021). Got skillz? Recasting and negotiating racial tension teacher–student relationships amidst shifting demographics. *Social Sciences*, 10(3), 99.
- David, D. J. (2012). *The craniosynostoses: causes, natural history, and management*. Springer Science & Business Media.
- Khamson, P. (2024). The study of Lao monks: Educational outreach to secondary schools in Chaiya Phumi Temple, Savannakhet Province, Lao PDR. *Journal of Buddhist ASEAN Studies*, 9(1), 29-42.
- Phrakru Sangwornsadhuwad. (2023). Development Model for Temple Treasury Management in Nakhon Chaisri District, Nakhon Pathom Province. *Journal of MCU Buddhapanya Review*. 8(6). 90-99.
- Pharumpha-asa, P., & Meechan, S. (2016). The development of balance in learning measurement and evaluation. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*, 16(2), 28-35.
- Phawatthanatham, C. (2022). The development of a competency model for designing active learning management for teachers under the Bangkok Metropolitan Administration. *Journal of Interdisciplinary Research and Educational Innovation*, 1(1), 43-56.
- Renu Phuoon, (2023). A Model for Developing Administrative Leadership of Acting Deputy Directors of Small Secondary Schools in the Northeast. *Journal of MCU Buddhapanya Review*. 8(4). 108-119.
- Rungreungwanitkul, O. (2017). *The development of a model to enhance teacher-researcher competency by integrating learning processes for government teachers under the Secondary Educational Service Area Office 2*. (Doctoral dissertation).
- Sariya Thongnuy. (2023). Visionary Leadership of Administrators Affecting Competency of 21st Century Teachers under the Secondary Educational Service Area Office, Sakon Nakhon. *PaññaPanithan Journal*. 8(2).99-112.

- Sinnlarat, P. (2019). A model of creative education and productivity. *Vocational Education Central Region Journal*, 4(1), 17-23.
- Silarojsombat, A. (2019). Development of hotel staff competency in Khon Kaen province to support Thailand's MICE city status (Doctoral dissertation, Sukhothai Thammathirat Open University).
- Supagul, S. (2022). A model for building Buddhist relations between Lanna and Lan Xang: A case study of the Foundation for Education and Dissemination of Buddhism in the Mekong River region and the Buddhist Association of Laos, Bokeo Province, Lao People's Democratic Republic. *Panitarn Journal*, 18(2), 21-47.
- Suthep, P. (2019). Applying Q methodology to develop a 4.0 era leadership model for educational administrators. *Journal of MCU Nakhondhat*, 6(7), 3314-3336.
- Thomas, M. S. & Davis, R., (2016). The over-pruning hypothesis of autism. *Developmental science*, 19(2), 284-305.
- Worawattanachai, P. (2022). Organizing activities to develop creative thinking in classrooms: The development of creative thinking activities in classrooms. *Journal of Social Science Academia*, 15(2), 73-90.

